

Stockholm den 27 mars 2017

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

KLYS yttrande över utredningen SOU 20 16:80 En gränsöverskridande mediepolitik

Presentation

KLYS - Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd - utgör en samlad röst för Sveriges professionella kulturskapare och företräder genom sina fjorton medlemsorganisationer ca 30.000 konstnärligt och litterärt yrkesverksamma i landet. Många av dessa arbetar inom mediesektorn och med nyhetsrapportering i olika former såsom journalister, fotografer och illustratörer.

Inledning

En stark och oberoende nyhetsrapportering i hela landet har avgörande betydelse för demokratin och yttrandefriheten i Sverige. Därför behövs en mediepolitik som kan främja mångfald samt regional och lokal spridning av nyhetsmedier. En offensiv mediepolitik är också nödvändig för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen, som bl a syftar till att konst och kultur ska nå ut till så många människor i landet som möjligt oavsett var du bor. Att det finns starka och självständiga nyhetsmedier i hela landet som har möjlighet att bevaka konst och kultur lokalt och regionalt är en förutsättning för ett vitalt konst- och kulturliv i alla delar av landet. En medveten mediepolitik som gynnar nyhetsförmedling i hela landet kan bidra till att bromsa den urbanisering av yrkesverksamma kulturskapare och konst- och kulturliv som pågår, och som skapar "vita fläckar" på Sverigekartan.

KLYS hade gärna sett att utredningen lyft fram kulturjournalistikens och konst- och kulturkritikens stora betydelse som en viktig del av nyhetsförmedlingen, debatten och det demokratiska samtalet. Kulturtidskrifterna borde också ha fått större uppmärksamhet i utredningen.

KLYS företräder många av de yrkesverksamma som skapar innehållet i nyhetsmedier såsom journalister, fotografer och illustratörer. Nyhetsmedier utgör för dem viktiga arbets- och uppdragsgivare. Men en ekonomiskt försvagad mediesektor har påverkat villkoren för dessa, inte minst när det gäller att få rimligt betalt för sitt arbete och respekt för sin upphovsrätt.

En rik flora av oskäligen avtal - så kallade *fulavtal* - har utvecklats på senare år inom flera medieföretag gentemot de upphovspersoner som skapar värdet i medieproduktionen i form av texter, bilder och andra upphovsrättsligt skyddade verk. Det finns dessutom mediebolag som, trots att de numera redovisar stora vinster, ändå erbjuder sina författare, skribenter, fotografer och illustratörer kraftigt oskäligen ersättningar och villkor.

En hållbar, pluralistisk och kvalitativ mediesektor förutsätter därför inte bara en offensiv mediepolitik, utan också en upphovsrättslagstiftning som står på kulturskaparnas sida och som ger dem möjlighet att njuta frukterna av sin upphovsrätt genom att kunna träffa skjyssta avtal.

När det gäller kulturskapares avtalsställning i upphovsrättsammanhang har KLYS tagit fram ett lagförslag till regeringen (se bilaga, KLYS skrivelse till justitieminister Morgan Johansson från i maj 2015), som syftar till att skapa en bättre balans mellan upphovspersoner/utövare och deras motparter på kultur- och mediemarknaden. Regeringen har ännu inte gått vidare med våra förslag, men sedan i höstas får flera av dem stöd av EU-kommissionen i förslaget till så kallade DSM-direktiv (Digital Single Market Directive)

När det gäller nyhetsförmedling vill KLYS också lyfta fram betydelsen av en stark och oberoende public service-verksamhet, särskilt i samband med att mediekonsumtionen blir alltmer fragmenterad. Vi kommer därför från KLYS att med intresse bevaka public service-kommitténs arbete med att ta fram förslag till nya sändningsvillkor för kommande tillståndsperiod.

Förslaget till nytt mediestöd

KLYS delar utredningens bedömning att presstödsystemet har spelat ut sin roll och behöver moderniseras. Det är dock olyckligt att medieutredningens uppdrag blev så brett och att arbetet drog ut på tiden. Behovet av ett nytt mediestöd är akut.

KLYS välkomnar att utredningen erkänner vikten av ett teknik- och plattformsnutralt stöd riktat till oberoende nyhetsförmedling. Förslaget har likheter med det förslag om ändrat presstöd som KLYS medlemsorganisation Journalistförbundet tidigare presenterat. Det är viktigt att mediestöd kan ges för såväl produktion och distribution, som för innovation och utveckling.

KLYS har inte några invändningar mot de objektivt mätbara kriterier som föreslås som trösklar för inträde i det nya stödsystemet. Vi ifrågasätter dock de nya inslagen av kvalitativa bedömningar i prövningen av eventuell rätt till stöd, som vi menar svårligen kan tillämpas på ett rättssäkert sätt.

Eftersom många medieföretags behov är stora och akuta, välkomnar vi ökade anslag till ett nytt stödsystem. Risken är dock stor att inte heller den utvidgade ram som utredningen föreslås kommer att vara tillräcklig. Vi ställer oss bakom en mediefinansieringsutredning, som kan ta ett helhetsgrepp om frågorna kring mediebranschens ekonomi, inklusive beskattning, villkor för viss annonsering mm. I en sådan utredning bör också frågan om rätt till ersättning för de medieföretag vars material i hög grad utnyttjas av s k aggregatorer och stora distributörer lyftas.

I övrigt vill KLYS hänvisa till vår medlemsorganisation Journalistförbundets yttrande, som utvecklar dessa resonemang och lämnar ytterligare synpunkter över utredningen.

För KLYS

Ulrica Källén

Verksamhetsledare KLYS